

The Kalbhushan case

C Kiran

THE International Court of Justice (ICJ) has fixed the hearing of Kalbhushan case for February 19-25, @)19. The development follows the submission of the final counter memorial by Pakistan on July 18, @)18. After the award of death sentence to Kalbhushan by Field General Court Martial on April 10, @)17 India had taken the case to ICJ in May @)17 asserting that Pakistan authorities were denying India its right of consular access to Yadhav in violation of Vienna Convention. The ICJ after hearing the pleas from both sides stayed the execution of Yadhav. Since the halting of the execution India has made two written submissions to the ICJ and Pakistan accordingly has given rejoinders to them. India repeatedly requested Pakistan for consular access to the spy which was denied by the latter contending that spying and terrorism were not covered under the Vienna Convention.

Similar position has also been taken by Pakistan at the ICJ. India even challenged the fairness of the trial calling it a 'sham'. However on humanitarian grounds, Pakistan government did allow mother and wife of Kalbhushan to have an interface with him at the Ministry of foreign affairs; a gesture which did not go well with India who criticized Pakistan for handling the visit of the wife and mother of Yadhav saying they were harassed and prevented from talking to him freely. There are numerous

examples at the international level where the spies have been denied consular access. The Kalbhushan case is not only related to espionage but also state sponsored terrorism as per confessions of Kalbhushan regarding his assignments and activities that he carried out to foment terrorism and insurgency in Balochistan.

However, from the legal perspective it is imperative to see whether Pakistan is justified in denying the consular access to Yadhav or not. The issue comes under the purview of national law as well as international law. Pakistan is a dualist state, i.e., for international treaties signed by Pakistan to be binding on local courts; implementing legislation is required domestically through the federal legislature.

From the perspective of national law, the process is considered the ratification of treaties signed earlier. Interestingly, Article 36 of the Vienna Convention on Consular Relations (VCCR) 1963, which "affords an individually enforceable right to consular access upon arrest or detention in a foreign country," has not been transposed into domestic law by Pakistan in the Diplomatic and Consular Privileges Act of 1972. This single piece of legislation which solely talks about the 'consular right and privileges' does not have any binding content purporting to provide consular access to foreign nationals arrested or detained on criminal or immigration charges.

Thus Pakistan was not obligated to provide Kulbhushan Jadhav consular access as per our domestic law. Furthermore, Article 36 of the Vienna Convention does not create a binding obligation on a state for providing consular access to foreign nationals arrested on criminal charges. Article 36 (2) of the said convention makes it abundantly clear that this right "shall be exercised in conformity with the laws and regulations of the receiving state." Therefore, Pakistan has acted within the ambit of its domestic law legal by not providing consular access to Kulbhushan Jadhav. Had he been granted consular access it, would have been considered an ultra vires.

Espionage is regarded inconsistent with international law since it constitutes an aggressive act against the territorial integrity of another state. Article 2(4) of the UN charter unequivocally stipulates: "All members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations." Quincy Wright, a famous expert on international law said "In time of peace [...] espionage and, in fact, any penetration of the territory of a state by agents of another state in violation of the local law, is also a violation of the rule of international law imposing a duty upon states to respect the territorial integrity and political independence of

other states". It is pertinent to mention that India and Pakistan also signed a treaty on consular access to prisoners known as "Pakistan-India Agreement on Consular Access, 21 May @)08".

In that treaty, both the states had agreed that the right of consular access should be subject to discretion in situations where the arrest was made on political or security grounds. Article 6 of that agreement unambiguously states, "In cases of arrest, detention or sentence, made on political or security grounds each side may examine any such case on its merit."

The agreement was signed between the two sovereign states and creates a binding obligation upon them to respect and comply with the agreed policy under the Vienna Convention on the Law of Treaties, 1969. India has been excessively relying on the Vienna Convention Consular Rules (VCCR) 1963 in Kulbhushan's case. However, it fails to acknowledge that Article 73 of the same Convention states" (1) The provisions of the present Convention shall not affect other international agreements in force as between States Parties to them. (2) Nothing in the present Convention shall preclude States from concluding international agreements confirming or supplementing or extending or amplifying the provisions thereof". Therefore, the bilateral agreements like the one Pakistan has with India is perfectly legal and would supersede anything contained in the VCCR.

Hence, keeping in view the charge sheet against Kulbhushan Jadhav, his case provides serious grounds of public policy and public security as he had been accused of a string of terrorism offences as a result of which, consular access has been rightly denied to him. Apart from the legal perspective the facts of the case and the revelations made by Kalbhushan himself have raised very serious questions about the stance taken by India on the whole issue. The spokesman of the ministry of foreign affairs in a briefing after the filing of the counter memorial sounded very confident about Pakistan's chances of carrying the day.

His confidence was premised on very pertinent questions i.e why commander Yadhav possessed a passport in the name of Hussain Mubarak Patel? If the passport was a fake document then how could he travel out of India 17 times, including from Mumbai and New Delhi? If it was real, how could he be in possession of a passport in a fake name? And if he was retired as per Indian claims then why did India fail to produce his retirement or pension papers? What will be the outcome of this battle cannot be predicted for sure but ostensibly Pakistan has a strong case. The questions posed by Pakistan would be difficult for India to answer to the satisfaction of the ICJ who believably would need authentic, credible and irrefutable evidence by India to nullify Pakistani stance on the issue.

Indian human-rights activists must be protected

Pushkar Raj

ONE of the depressing political realities of India today is that human-rights activists are hounded, framed and sent to jail to suffer as political prisoners for years.

Swami Agnivesh, the veteran human-rights activist, was assaulted in Delhi as he was on his way to pay homage to former prime minister Atal Bihari Vajpayee, who died recently. The anti-bonded labor campaigner was earlier assaulted in Pakur, Jharkhand on July 18 when he went there to attend a civil society meeting.

On July 4, a TV channel close to the government claimed that it was in possession of a letter that established a link between Sudha Bhardwaj, the national secretary of the People's Union for Civil Liberties (founded by Jayaprakash Narayan to fight the state of emergency declared in 1975) and Kashmiri separatists, suggesting she was an anti-national.

In an inter-state operation in June, police arrested five human-rights activists from different parts of the country at odd hours. They included Mahesh Raut, a young graduate

from Tata Institute of Social Sciences, who organised natives at Gidchiroli against mining; Rona Wilson, who advocated against the death penalty and release of political prisoners; Surendra Gadling, a lawyer who fought the cases of political prisoners like Dr Sai Baba; Shoma Sen, who voiced against growing sexual violence against women in conflict zones; and Sudhir Dhawale, organiser of Elgar Parishad, an assembly of over 250 Dalit and minorities' organizations that deliberated to fight implications of caste and communalism in daily life.

All the activists were framed under sedition laws and the Unlawful Activities Prevention Act (UAPA). It is alleged that they were working against the interest of the country and were indulging in unlawful and disruptive activities.

The cases against the activists, however, do not hold water. For example, Mahesh Raut, a prime minister's national rural fellow, demanded implementation of the Panchayats (Extension to Scheduled Areas Act), or PESA, which prohibits mining in inhabited tribal areas like

Gadchiroli. He organized people of the area, who resented the impact of mining on their lives and livelihood.

Similarly, Sudhir Dhalwale, an Elgar Parishad activist, was arrested for organizing a meeting to discuss strategies to counter injustices that India's 300 million Dalits and 260 million other minorities face in the name of caste and religion on daily basis.

On an average, a human-rights defender becomes a victim of state misuse of power every three days. According to the National Human Rights Commission, 30 such cases were reported between April and June this year. These included failures to take lawful actions and abuse of power like unlawful detention, false implication and illegal arrests.

These people are among 293,000 under-trial prisoners who, like Chandrashekhar Azad Ravan, make up 67.2% of India's total prison population, spending six months to five years in overcrowded jails. This is reminiscent of the ordeal of Josef K in Franz Kafka's novel *The Trial*.

A human-rights activist
The human-rights activists

feel the pain of violated fellow human beings and reach out to protect them at great personal risk. They are the heroes of war and peace alike. These are extraordinary people who, to borrow a sentence from veteran economist Ashok Mitra, "instead of being a top brass in the government system, assert their rationality, which is an integral element of the human mind, against the rampant asymmetry of the human condition." They contribute no less than a soldier, general or a prime minister.

Human-rights activists have an inevitable role in any society – lawful or lawless – due to skewed power distribution in society, which operates on the Darwinian principle more than altruism, a concept further elaborated by Richard Dawkins in the book, *The Selfish Gene*.

The human-rights activists feel the pain of violated fellow human beings and reach out to protect them at great personal risk

The degree of hostility to human-rights activists in a society and state is a measure of injustice in society and the tyranny of the state. Presently, the human-rights activists

are alone against a mighty state, except for a civil society network that alerts the National Human Rights Commission (NHRC) about the persecution of human-rights activists across the nation. However, the NHRC has its own limitations and the only people who miss, mourn or fight for human-rights activists are friends and family members, which is an excruciating battle of David against Goliath.

Given the daily battle with the courts that the human rights activists' families and friends face, it is incumbent on civil society to rise above regions and ideologies and set up a human-rights defender fund to support worthy people.

The government, considering its international obligations as a member of the UN, must also act on the Universal Declaration of Human Rights defenders to adopt "laws and policies that specifically guarantee the protection of human-rights defenders."

By jailing the human-rights defenders, a society can neither be free nor democratic, but just a notch up from the one that put Socrates to death in 399 BC.

राजा आउ भन्नै परेन, राजा अगाडि आए अब

• राजन कार्की

rajan2012karki@yahoo.com

असोज ३ गते ज्ञानेन्द्र शाहले घोषणा गरेका छन्- म फेरि राजा बन्नु, हिन्दुराष्ट्र पनि बनाउँछु । बैकमा आयोजित एक भेलालाई संवोधन गर्न ऋमा ज्ञानेन्द्र शाहको घोषणा हो यो । अहिलेसम्म राजपरम्परा धार्दै आएका ज्ञानेन्द्र शाहले ११ वर्षपछि यति स्पष्ट रूपमा आफूलाई देशको जिम्मेवारीबोध भएको खुलासा गरेका हुन् । २०४३ साल वैशाख ११ गते संसद पुनर्स्थापना गरेपछि छायाँमा परेका राजतन्त्रलाई २०४५ साल जेठ १५ गते किनारा लगाएर गणतन्त्र घोषणा गरिएको थियो ।

गणतन्त्र आएर नेपाल र नेपालीले के पाए त ? यही प्रश्नमा उल्फेको छ देश । जवाफ दिन कुनै पार्टी, नेता सक्षम छैनन्, किनकि ती सबै राजनीतिक अपराधिकरणले ड्याकुल्ला बनिसकेका छन् । निराश छ देश, उदाश छन् जनता । यही सबै देशको ज्ञानेन्द्र शाहले जनताले खोजे म यहाँ छु भनेका थिए, जनता भन्छन् भने देशको जिम्मेवारी लिन तैयार छु पनि भनेका थिए । असोज ३ गते राजतन्त्र र हिन्दुराष्ट्र पुनर्स्थापना गराउने अठोट लिएका छन् । यसकारण सिंगो राष्ट्रवासी तैयार हुने बेला भयो ।

थाइलेन्डमा ज्ञानेन्द्र शाह बोल्दा नेपाली राजनीति तरडिगत हुनपुगेको छ । ज्ञानेन्द्र शाहले भारतमा लोकसभाको चुनाव भइरहेको र त्यो चुनाव सकिनासाथ

नेपालमा राजसंस्था र हिन्दुराष्ट्र पुनर्स्थापना हुने दावी गरिदिएका छन् । राजतन्त्रसहितको गणतन्त्र, यो नयाँ प्रयोग नेपालबाट सुरु हुनसक्छ । ज्ञानेन्द्र शाहले भनेका छन्- वर्तमान संविधानले जनताको आधारूत समस्या सम्बोधन गर्न सकेन । मलाई संबैको साथ र सहयोग चाहिएको छ । ज्ञानेन्द्र शाह थालेण्ड, मलेसिया, श्रीलंकापछि मुम्बई पुगेर सप्तमीका दिन नेपाल फर्कने कार्यक्रम रहेको छ ।

२००७ सालपछि काग्रेसलाई उचाल्यो, २०१७ सालमा राजा महेन्द्रलाई भारतले साथ दिएको हो । भारतले फेरि काग्रेसलाई यसरी उकान्यो कि २०४६ सालमा राजालाई दलमाथिको प्रतिवन्ध फुकाउन बाध्य हुनुपन्यो । काग्रेस सत्तामा गएपछि कम्युनिट्लाई उफार्ने काम सुरु भयो । काग्रेस, कम्युनिट ने सत्तामा पुगेको अवस्थामा अतिवादीलाई भारतले उचाल्यो । अतिवादीलाई तालिममात्र होइन, पुरै सामलसहितका सरकार दिने भारत नै हो । दरवार हत्याकाङ्क्षपछि ज्ञानेन्द्र राजा भए । काग्रेसका समाप्तिमार्फत राजाको हातमा सत्ता सुम्प्न दबाब दिने पनि भारत नै थियो । राजाले ३ वर्ष माँगे । उनले ३ वर्ष सम्म पनि पाएनन् । उनलाई यसरी लालित गरियो कि प्रजातन्त्रवादी र अतिवादीलाई मिलाएर ब्रह्मास्त्र तैयार गर्न भारत नै हो । भारतमा भएको १२ बुँदे सम्पूतापछि माओवादीसहितको शक्तिले राजतन्त्रलाई किनारा लगायो ।

यतिमात्र होइन, हिन्दुराष्ट्रलाई समाप्त पारेर इसाईरणको लागि आधार तैयार गरिदियो । ४४ प्रतिशत ४५कार परिवार बसोबास गर्ने मुलुलाई धर्मनिरपेक्ष राष्ट्र बनाएर धार्मिक द्वन्द्व सुरु गराउने पनि भारत नै हो । भारतका सैनिक प्रमुखले अब नेपाल र भुटान चीनतिर ढल्कन र भारतलाई बाहिपास गर्ने नसको अभिव्यक्ति दिएर नेपालमाथि हस्तक्षेपको भाषा बोलेका छन् । यसैवीच असोज ३ गते संविधान दिवस मनाइयो, पूर्वतिर हामी मंगोल भनेर जुलुससहितको नारा लाग्यो, मधेशले हाम्रो अलगा राष्ट्र भनेर प्रदर्शन गरे । नेपाल बिखण्डनको मोडमा पुगेको छ । बिखण्डन र बिभाजनको आवाजलाई संविधानले, सरकारले रोक्न सकेन ।

यसकारण पनि एकताको कडी आवश्यक देखियो । संविधान दिवसकै दिन ज्ञानेन्द्र शाहले राजतन्त्र र हिन्दुराष्ट्रको एजेंडा बोकेर अधि बढ्ने बताएर १३ वर्षदेखि असफल राजनीतिलाई जोल्ट दिएका छन् । ज्ञानेन्द्र शाह परमाभन्दा एकपाइला अधि सरेका छन् । उनले नेपालको राष्ट्रिय एकता र अखण्डतालाई राजतन्त्र र हिन्दुराष्ट्रले बाहेक कसैले बचाउन नसक्ने निर्णयमा पुगेको देखिएको छ ।

कोही त निस्कनै पर्यो, राजनीतिक मैदानबाट देशभक्ति बोकेर कोही निस्कन नसकेपछि ज्ञानेन्द्र शाह आफै निस्केका छन् । यही दर्शेदेखि नेपालमा हिन्दुराष्ट्रसहितको राजतन्त्रात्मक आन्दोलनको श्रीगणेश

सक्ने देखिबन्छ । सावधान हुनुपर्ने कुरा यति छ कि भारतले सधै दलहरूलाई स्वर्थअनुसार उठान बैठान, उचाल पछार गर्दै आएको छ । भारतको त्यो स्थाया एप्ड ग्यावनीतिवाट भने सतर्क हुनैपर्छ ।

नयाँ वर्ष नेपालगञ्जमा आमनागरि कर्सेंग मनाएका ज्ञानेन्द्र शाहले बडादर्शी राजधानीमा मनाउने विषयले हिन्दुराष्ट्र र राजतन्त्रवादीहरू हौसिएका छन् । यसकारण कात्तिक २ गते बडा दशैको टीकाको दिन । त्यो दिन राजधानीमा संघीयता, करको करकर, भ्रष्टाचार, बलात्कार र हिसाबाट आजित भएका आमजनमानस राजाको हातको टीका लगाउन जाने भनेर निर्मल निवासको ढोका पुग्ने भएका छन् ।

नेताहरू प्रधानमन्त्री तथा पार्टी अध्यक्षले गरेका नकाम र संस्कारहीन भाषणबाजीको स्वामित्व लिन नसकिने भन्न थालेका छन् । यतिमात्र होइन, देशका बुद्धिजीवीहरू समेत के भयो प्रधानमन्त्रीलाई, जे पनि बोल्न थाले छ, देशको प्रधानमन्त्री हुँ भन्ने हेकाउनसमेत हुन छाडेको छ भन्ने प्रतिक्रिया दिन थालेका छन् ।

यसकारण पनि यसपालीको दर्शैमा राजधानीमा राजा गुहार्ने नारावाजी हुनेवाला छ । शीतल निवास र सिंहदरवार हिलाउने खालको नाराबाजीले संघीय गणतन्त्र हिलिने रिति आजनसक्छ । सम्भवत: यही चालपाएर होला, ओली सरकारले सबै शक्तिसँग वार्ता गरेर सहमति खोज्ने भद्रै विल्प समूहलाई समेत निम्त्याएको बुकिन्छ । अरु त अरु, देशै बिखण्डन गर्न सीके राउतसँगसमेत वार्ता गर्न तैयारीमा ओली सरकार लगेको छ । त्यसै पनि भारतपरस्त बन्दै गएको आरोप लागेको छ, भारतकै इसारामा मधेशलाई बिखण्डन गर्न खोज्नेसँग वार्ता गर्न यो सरकारको मतिभ्रष्ट नभए के हो ?

हिन्दुराष्ट्र र राजतन्त्र के हुने ? यो दुबै धार्मिक र राजनीतिक मात्र होइन राष्ट्रिय शक्ति पनि हुन् । यति ठूले शक्तिसँग वार्ता गर्नु पर्दैन ? के गर्ने यिनलाई कुन स्थान दिने सोच्नु पर्दैन । त्यसै त गत हप्ता प्रधानमन्त्रीले जसले जे जे भन्छ, त्यसमा संविधान संशोधन हुनसक्दैन भनेर मधेशवादीलाई जावाफ दिएका थिए । हिन्दुवादी त तिनको माँग पनि पूरा गर्न संशोधन गर्ने ? हो, देशका प्रधानमन्त्रीले नेकपाको स्तरबाट माथि उठनुपर्छ, राजनेता भनेर राष्ट्रिय समस्यामा निकासका लागि छलफल चलाउने पर्छ । बिखण्डनवादी र राष्ट्रियशक्तिको पहिचान गर्नैपर्छ ।

अब पनि ओली सरकार हल्का रूपमा, चुट्का र टुक्का हालेर गीत गाएर बस्थ भने देश क्षम्पारीबाट खगारिनेछ । यस्तालाई देशभक्त बन्दैनै । देशभक्त बन्दैनका लागि देशका बारेमा सोच्नुपर्छ । जनताका बारेमा सोच्नुपर्छ । यसरै लथालिङे हालतमा मनलागी तरिकाले शसन गर्ने हो भने जनताले बिद्रोह गर्छ, गर्छ ।

त्यो बिद्रोहको दिन दशैको टीका अर्थात कात्तिक २ गते सुरु हुनसक्छ ।

विप्लवले को-कोसँग चन्दा उठाएछन् ?

काठमाडौं । नेत्रविक्रम चन्द 'विप्लव' ले देशैमी चन्दा उठाएको प्रमाण गृहले फेला पारेको छ । भूमिगत शैलीमा सरकार, संविधानविरुद्ध जनजिविकाका लागि अको जनयुद्धको तैयारी गरिरहेका विप्लवले चन्दा उठाएर पार्टीलाई साशस्त्र बनाउन थालेको रिपोर्ट पनि गृहले बनाएको छ । यसैकारण खड्गबहादुर विश्वकर्मालाई चौथो पटक अदालतले बरी गर्दा पनि अदालत परिसरबाट उत्तरालाई पकाउ गरिएको दावी सोतको छ ।

प्रकाण्डको जायरी प्रहरीले बरामद गरेको छ । जसमा चन्दालालाहुको सूची उल्लेख छ । त्यो जायरीअनुसार अपर रायमाभीले ५ लाख, राजेश खड्काको जेम्स स्कुलले २० लाख, काठमाडौं मेडिकल कलेजले १५ लाख, प्रसादी एकेडेमीले १० लाख, नाइटिगेल रक्कुलले ५ लाख र हेली एम्बरेट्स्टले १० लाख, निर्माण व्यवसायी जयराम लामिछानेले १० लाख, सेमेन समिट दुर्स एण्ड ट्रम्पलस्टले ५ लाख, औषधिमार्किया विशाल पिण्डले ५ लाख, सुरेन्द्रबहादुर सिंहले १९ करोड, ग्लोबल (बैंक वा सम्पूर्ण को हो नयुलुको)ले २० लाख, रामबहादुर धितालले १५ लाख, किड लिक्षोर सिल्वालाले १५ लाख, युनिइटेड इन्डोरेन्सका रविमत्त श्रेष्ठले २५ लाख, स्पानपावर व्यवसायी रघु पुरीले १५ लाख र ज्ञानेन्द्र अधिकारीले १० लाख, विनियोलागानीको शिवम् सिमेन्टले १५ लाख, अनिल अग्रवालले ५ लाख, दाढको सोनापुर सिमेन्टले ३ लाख, निट्का माधव बरालले ५ लाख, काठमाडौं उपत्यका खानेपानी लिमिटेडका सज्जीविक्रम राणाले ३ लाख चन्दा दिएको उल्लेख छ ।

साल्ट ट्रेडिङ क्षेत्रिक लिमिटेड द्वारा प्रवर्द्धित ग्राहिणी चामल

- ISI स्टाणडर्डको लिंग बाहिर रहर कोट मै बीचमा
- रिटलको जाली भएको ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुनः प्रयोग गर्न न सकिने प्लाष्टिक सिल
- भएको सिलिण्डर
- कम्प्यूटर प्राविधिकात वल्ने प्लान्ट, तौलमा सोहै आगा

पद्धत्यौ हारी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु ध्वस्त पारे समाज ।

मन्यो ज्यादै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मर्रे पनि जस्ले सरिक्यो देशको माटो ।

कायर भरर पटक पटक मर्नुमन्दा
बहातर भयर एकै पटक लर्न सकौ।

- अग्नियानवाणी

अभियान

साप्ताहिक

सरपाठकीय

କୋମାଣ୍ଡି ଜାଇଲାଗନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନ !

नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका दुई अध्यक्ष मध्येका एक अध्यक्ष केपी ओलीको नेतृत्वमा दुई तिहाईभन्दा बढीको केन्द्र सरकार भएपनि मुलुकमा सरकार नभएको जस्तो अवस्था देखिएको छ । दिनहुँ हत्या, हिंसा र बलत्कारका घटनामा बृद्धि भएपनि त्यस्ता अपराध रोक्न सरकार असफल भएको छ । सरकारले भ्रष्टाचारलाई शुन्य सहनशिलता भनेपनि काठमाडौंमा सरकारी कर्मचारीहरु घुस लिँदालिँदै पकाउ पर्ने गरेका हुनाले सरकारको शुन्य सहनशिलतालाई चुनौती दिएको छ । जनताको शान्ति सुरक्षाको जिम्मा लिएको प्रहरी प्रशासन समेत असफल सावित हुँदै गएको र प्रहरी तै घुस लिँदालिँदै पकाउ परेका हुनाले शान्ति सुरक्षाको अवस्था कस्तो रहेछ भन्ने प्रश्न समेत उठन थालेको छ ।

गत श्वावण १० गते कञ्चनपुरकी १३ वर्षीय निर्मला पन्तको बलात्कारपछि हत्या भयो । हत्या भएको दुई महिना पुग्न लाग्दा समेत सरकारले पन्तको बलात्कार र हत्यामा संलग्न भएका अपराधीहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउन सकेको छैन । सरकारले शान्ति सुरक्षाको अवस्था सन्तोषजनक रहेको बताएर सार्वभौमसत्ता सम्पन्न संसदलाई समेत ढाँटेको छ । सांसदहरूले प्रतिनिधिसभा र राष्ट्रिय सभामा पन्तको हत्याको बारेमा सरकारको जवाफ मागेपछि केन्द्रीय गृहमन्त्री राम बहादुर थापाले संसदको दुवै सदनलाई जानकारी दिवै गत शुक्रबार भने मुलुकभरमै शान्ति सुरक्षाको अवस्था सन्तोषजनक रहेको बताएकै दिन फेरि कञ्चनपुरमै अन्य दुई बालिका बलात्कारमा परेका थिए । यसरी दिनहुँ बालिकाहरू बलात्कार हुँदा समेत अपराधीहरू पता लगाउन असफल हुन् अनि शान्ति सुरक्षाको अवस्था सन्तोषजनक रहेको बताउन सार्वभौमसत्ता सम्पन्न जनतालाई सिधै ढाटून बाहेक अन्य कहीं हुन सक्दैन ।

केपी ओली नेतृत्वको तत्कालिन नेकपा एमाले र तत्कालिन नेकपा माओवादी केन्द्रलाई जनताले विश्वास गरेर प्रतिनिधिसभा, राष्ट्रिय सभा र प्रदेश सभाको निर्वाचनमा बहुमत दिएका थिए । बहुमत पाएपछि प्रधानमन्त्री बनेका केपी ओलीले आफूलाई बहुमतले मात्र नपुने भन्दै दुई तिहाई तै चाहिन्छ भन्दै मध्येशवादी दलहरू संघीय समाजवादी फोरम र राष्ट्रिय जनता पार्टीको समेत समर्थन लिएर सधिय संसदमा दुई तिहाई भन्दा बढीको समर्थन प्राप्त गर्न सफल भएपनि प्रधानमन्त्री ओलीले जनताको चाहनाउनुसार काम गर्न सकेका छैनन् । प्रधानमन्त्री ओलीले जनताको इच्छा अनुसार काम गर्न नसकेको र मुलुकमा शान्ति सुरक्षाको बहाली गर्न नसकेको हुनाले जनता सडकमा आएका छन् । दिनहुँ जसो जनताले सडकमा कराउँदा समेत सरकारले निर्मला पन्तको हत्यामा संलग्न भएकाहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउन नसक्नुले प्रमाणित हुन्छ ओली नेतृत्वको सरकार असफल

मार्गातर्फ उन्मुख हुए गएको छ ।
पन्तको हत्याको छानविन गर्न सुरुमा प्रहरीलाई जिम्मा लगाइएपनि सरकारले नै गृह मन्त्रालयको सहसचिव हरिप्रसाद मैनालीको नेतृत्वमा उच्चस्तरीय छानविन कमिटी बनाएको थियो । सो कमिटीले समेत अपराधी पत्ता नलगाईकर्नै गृहमन्त्री रामबहादुर थापालाई आफ्नो प्रतिवेदन बुझाईसकेको छ । मैनाली संयोजक रहेको समितिले बुझाएको प्रतिवेदनमा सुरु मै प्रहरीले लापरबाही गरेको र तत्कालिन कन्चनपुर जिल्ला प्रहरी कार्यालयका एसपी डिल्लीराम विष्टले लापरबाही गरेको भन्नै प्रहरीले गठन गरेको सीआइबीको टोलीले समेत छानविनमा गलत गरेको प्रतिवेदन बुझाएपछि विष्ट सहित ७ जना प्रहरी अधिकृतहरु निलम्बन गर्नु बाहेक सरकारले अन्य केही गर्न सकिरहेको छैन । दिनहुँ जसो हुने गरेका बलात्कार, हत्या, हिसा र अपहरणका मुद्दामा सिआईबीले अहिलेसम्म कमाएको इज्जतसमेत दाउमा परेको छ । यसरी सिआईबी आलोचित भएको सायद यो नै पहिलो पटक होला यसले गर्दा वर्तमान नेपाल प्रहरीको नेतृत्व नै असफल भएको हो कि भन्ने प्रश्न समेत उठन थालेको छ ।

एकातिर शान्ति सुरक्षाको अवस्था कहाली लागदो रहेको छ भने अकॉर्टिर प्रधानमन्त्री कीपी ओलीले सरकारको कामको प्रतिरक्षा गर्न आफ्ना पार्टीका कार्यकर्ताहरूलाई अरिंगालको गोला जस्तो भएर जाईलाग्न आग्रह गरिरहेका छन् । कसका लागि अरिंगालको गोलाजस्तो भएर जाई लाग्न प्रधानमन्त्रीले आग्रह गरेका हुन् । सरकारले आजसम्म जनताको हितमा एउटा पनि रास्तो काम गर्न नसकेको र हत्या हिंसा बलात्कार जस्ता घटना रोक्न नसकेको हुनाले कून मुख्ले नेकपाका कार्यकर्ताहरूले सरकारका कामको रक्षा गर्ने ? दुई तिहाईको दम्भ देखाएर जनतालाई सडकमा उत्रिन बाध्य पर्न अनि अरिंगालको गोला जस्तो भएर जाईलाग्न कार्यकर्ताहरूलाई निर्देशन दिनु भनेको मुलुकलाई मुठभेदको बाटोमा लैजाने प्रयास बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन । अहिले नेकपाका नेताहरूमाथि कसैले आक्रमण गरेका छैनन्, सरकारका काम कारबाही प्रति मात्र जनताको आक्रोश हो । सार्वभौमसत्ता सम्पन्न जनताले सरकारको काम कारबाहीको बारेमा टिका टिप्पणी र आक्रोश पोङ्ग किन तपाउने प्रधानमन्त्री ज्यु ।

संघियता साधक कि बाधक ?

हाम्रो संविधानले दिएको महत्वपूर्ण उपलब्धि भनेको संधियता हो । अहिले संधियताका बारेमा विभिन्न प्रकारका टिक्का टिप्पणीहरूहुन थालेका छन् । नेपालको लागि संधियता आवश्यक थियो कि थिएन भनेर खासै बहस र छलफल नै नगरि राजनीतिक दलहरूले कसौंको दबावमा संधियता लाग्नु गरेका हुनाले अहिले सक्स उत्पन्न भएको छ । मुलुक संधियतामा गएपनि केन्द्र सरकार र प्रदेश सरकारहरूबीच राम्रो सम्बन्ध हुन सकेको छैन । प्रदेश सरकारहरूले केन्द्र सरकारले प्रदेश सरकारलाई संविधानले दिएको अधिकार समेत नदिएको आरोप लगाईरहेका छन् भने प्रदेश सरकार समेत उक्समुक्स वातावरणमा सञ्चालन भईरहेका छन् । संविधानले स्थानीय तह, प्रदेश सरकार र केन्द्र सरकारलाई समेत सरकार मानेको हुनाले अहिले समस्या उत्पन्न भएको हो । अहिले मुलुकमा ७ सय ६१ वटा सरकार रहेका छन् । स्थानीय तहले समेत आफै़ नियम कानुन बनाउने र लाग्नु गर्न सक्ने अधिकार संविधानले नै दिएको हुनाले स्थानीय तहले प्रदेश सरकार र केन्द्रीय सरकारको आदेश वा निर्देशन पालना गर्नुपर्ने आवश्यकता नभएको हुनाले स्थानीय तह बेलगाम हुँदै उनीहरू अराजकताको मार्गतर्फ उन्मुख हुँदै गएका छन् । स्थानीय तहले जनताको ढाड भाँच्ने गरि करमा बृद्धि गरेपछि जनता भने त्यसको विरुद्धमा उत्रिन थालेका छन् । जनताले कर तिर्नुपर्दछ र तिर्न पनि तयार छन् तर उनीहरूले धान्न सक्ने कर लगाईनुपर्दछ । अहिले त्यसो हुन सकिरहेका छैन । केन्द्रमा नेकपाको नेतृत्वमा केन्द्रीय सरकार रहेको छ भने त्यसको नेतृत्व नेकपाका दुई अध्यक्ष मध्येका एक अध्यक्ष केपी ओलीले गरिरहेका छन् भने मुलुकमा रहेका ७ प्रदेश मध्येका ६ वटा प्रदेशमा नेकपाकै बहुमतको सरकार रहेको छ । प्रदेश

• देवेन्द्र चडाल

devendrachudal@gmail.com

सकेका छैनन

प्रमुख राजनीतिक दलका नेताहरू नै संघियताका बारेमा अन्योल रहेका छन् । नेपाल जस्तो सानो मुलुक र भौगोलिक अवस्था समेत विकट रहेको मुलुकका लागि संघियता आवश्यक थियो कि थिएन त्यो बहसको विषय हुन सकछ । तर अहिले संघियता लागू नै भईसकेको अवस्थामा जनताले चाहेको खण्डमा मात्र संघियता हट्न सकछ । संघियताले मात्र मुलुकको विकास हुने होइन संघियता भएका मुलुकहरू समेत विकासको क्रममा निकै पछाडि परेका छन् भने संघियता नभएका मुलुकहरूमा समेत विकास निर्माणले तिब्र गति लिएको छ । विश्वका २४ मुलुकहरूमा मात्र संघियता लागू भएको छ । तर ती मुलुकहरूमध्येका केही मुलुकहरूमात्र विकासको क्रममा रहेका छन् । यसरी हेर्दा संघियताले मात्र मुलुक विकास हन्छ भन्ने सोच नै गलत रहेको छ

नेपाल जस्तो अत्यधिक सित मुलुक र ज्यादै
सानो अर्थात् न्त्र रहेको मुलुकको लागि संघियता
ज्यादै महगो व्यवस्था हो । विश्वका धेरै
मुलुकहरूले संघियता महगो व्यवस्था भएको
हुनाले त्यसलाई स्वीकार गर्न सकिरहेका
छैनन् भने हामीकहाँ भने कसैको लहडमा
जबरजस्ती संघियता लादिएको हुनाले जनताले
आवश्यकता अनुसारका सेवा सुविधा समेत
पाउन सकेका छैनन् । यी सबै तथ्यहरूले
गर्दा के मुलुकको लागि संघियता धौँडो हो त
भन्ने प्रश्न समेत उब्जिएको छ । संघियताले
मात्र राष्ट्र बलियो हुने भए विश्वका धेरै
मुलुकहरू विभाजित हुने थिएनन् । एक
प्रदेशबाट अर्को प्रदेशमा मालसामान दुवानी
गर्दा समेत कर तिर्नुपर्न व्यवस्थाले गर्दा
महारीको मारमा जनता पर्ने गरेको हुनाले
विस्तारै संघियताको विपक्षमा जनता जान
सक्ने सम्भावना रहेको हुनाले त्यसतर्फ
सरकार र राजनैतिक दलहरू सजग हुनुपर्ने
दंडकापे आवश्यकता देखिएको छ ।

टड्कारा आवश्यकता दीखेएको छ । पछिल्लो समयमा मुलुकको लागि संधियता बाधक कि साधक भन्ने प्रश्न समेत उबिएको छ । सत्तामा रहेको नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीको नेतृत्वको सरकारले सबै राजनीतिक दलहरूलाई साथमा लिन नसकेको र एकलै हिँडन खोजेको आभास पाउन थालिएको छ । नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका दुई अध्यक्ष मध्येका एक अध्यक्ष समेत रहेका केपी ओली नेतृत्वको सरकारले अभिभावकको भूमिका निभाउन सकेको छैन । स्वयम् प्रधानमन्त्री नै आफ्ना कार्यकर्ताहरूलाई अरिगालको गोला जस्तो भएर उत्रन निर्देशन दिईरहेका छन् भने कहिले विपक्षीलाई साफ गर भन्ने

निर्देशन समेत दिन पछि परेका छैनन् । ओली नेतृत्वको सरकारको ७ महिनाको कार्यकाल हेर्दा जनताले आशा गर्ने ठाउँ देखिएको छैन । ओली नेतृत्वको सरकारसँग जनताले तुलो आशा र भरोसा गरेका थिए । अब मुलुकले विकासको गति लिन्छ, भ्रष्टाचारमा कमी आउँच्छ प्रशासनमा हस्तक्षेप कम हुन्छ न्याय पाइन्छ भन्ने विश्वास जनतामा थियो तर त्यो विश्वासलाई सरकारले आशामा परिणत गर्न सकिरहेको छैन । प्रधानमन्त्री नै आफूहरूलाई काम गर्न नदिएको भन्दै नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीलाई र आफूलाई चौतर्फी घेराबन्दी गरिएको उद्घोष गर्न थालेका छन् । तर उनले कसले घेराबन्दी गन्यो र उनलाई काम गर्न कसले अवरोध सिर्जना गन्यो भनेर भन्न सकिरहेको छैन । यी सबै तथ्यहरूले गर्दा र ओली नेतृत्वको सरकारको ७ महिने कार्यकाल हेर्दा ओली सरकार आफ्नो असफलता र अर्कमण्यता लुकाउनुका लागि मात्र चाहिँदो नचाहिँदो हल्ला गरि हिँडन लागेको आभास पाउन थालिएको छ । संसदमा दुई तिहाई भन्दा बढीको समर्थन प्राप्त सरकारलाई काम गर्न कुनै बाधा विरोध देखिँदैन काम गर्ने इच्छासक्ति भए, सरकारले पहाडै पटुआन सक्छ । विपक्षी दलहरूले समेत उसलाई साथ दिईरहेका छन् त्यसको प्रत्यक्ष प्रमाण हो बेला हुञ्जेलसम्म संसदमा आवश्यक विधेयकहरू नलैजाने अनि समय धर्कन लागेपछि मात्र विधेयक संसदमा पेश गरेर संसद नियमावली फास्टट्रयाकको नाममा एकै दिन दुई तिनपटक बैठक राखेर विधेयकहरू पारित गर्नुले प्रमाणित हुन्छ सरकार विस्तारै असफलताको मार्गतर्फ उन्मुख्य हुँदै गएको छ । हतार हतारमा विधेयकहरू पारित गरिदा धेरै त्रुटीहरू समेत हुने र सांसदहरूको अधिकार समेत कटौती भएको स्वयम् संसदहरूले नै स्वीकार गरेका छन् । सरकारले न्याय

स्पाकार गरेको ७५% सरकारले याच
क्षेत्रदेखि कर्मचारीतन्त्रमा समेत
एक प्रकारको आतंक नै मच्चाएको
छ । सरकारको काम कारबाहीको
विरोध गर्नेहरुलाई दण्डित गर्ने प्रयास
सरकारले गरेको छ । संविधानले
प्रत्याभूति गरेको पत्रकारिता क्षेत्रलाई
समेत हस्तक्षेप हुने गरि कानुन
निर्माण गरि लागु गर्नु प्रयासमा
सरकार रहेको छ । सञ्चार जगतले
सरकारले गरेका राम्रा कामहरूको
समर्थन र जनविरोधी कामहरूको
विरोध गर्दै आईरहेको बेलामा सिंगो
सञ्चारक्षेत्रलाई आतंकित पार्न सरकार
किन उद्दत रह्यो यो अहिले पनि
रहस्यको विषय बनेको छ ।

संविधान जारी भएको तीन वर्ष सम्बैधानिक संक्रमणकालको अवधि थियो त्यो अहिले पूरा भएको छ । संविधान अनुसार तिनै तहका निर्वाचनहरू सम्पन्न भई शासकीय संरचनाहरू समेत तयार भईसकेका छन् । संविधानको मूलः विशेषता भनेको संघियता नै हो । यही कार्यान्वयनका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरि तीन तहका शासकीय संरचनाहरू समेत तयार भईसकेको अवस्थामा समेत सरकारले सोचे अनुरूपको काम गर्न सकिरहेको छैन । गत वर्ष भएको निर्वाचनपछि तीन तहका सरकारको अभ्यास सुरु भईसकेको छ । तर तिन तह मध्येका प्रदेश सरकारको आवश्यकता भने अहिले देखिएको छैन । एक किसिमले भन्ने हो भने प्रदेश सरकार भनेको विचौलियाको अवस्थामा देखिएको छ । स्थानीय तहलाई प्रर्याप्त बजेट र अधिकार सम्पन्न बनाउने हो भने प्रदेश सरकारको आवश्यकता देखिँदैन । केन्द्रीय सरकारले स्थानीय तहलाई बलियो र विश्वसनीय बनाउनका लागि स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिहरूलाई तालिम दिएर जनताको सेवामा लगाउन सकेको खण्डमा केन्द्र सरकारले स्थानीय तहमा परेका बाधा विरोध र कठिनाईहरू क्रमशः फुकाउँदै लगेको खण्डमा मात्र मुलुकले सही रूपमा विकासको फड्को मार्न सक्छ त्यसैले संविधान जारी भएको तीन वर्ष पुगेको अवसरमा प्रधानमन्त्री सहित सबै राजनीतिक दलहरूलाई दम्भ र घमण्ड त्यागेर नेपाल र नेपाली जनताको हित र रक्षाका लागि अधि बढ्ने प्रेरणा मिलेस यही हाम्रो कामना ।

जनताको अन्तिम विकल्प कांग्रेस नै हो

रामकृष्ण यादव

नेपाली कांग्रेस प्रजातान्त्रिक र लामो इतिहास बोकेको पार्टी हो । लोकतन्त्र स्थापना र पुनर्स्थापनाको लागि संघर्ष गर्दै आएको पार्टी हो । राणासान र ३० वर्ष लामो पञ्चायती व्यवस्थाको अन्त्य, १० वर्ष जनयुद्धबाट शान्ति स्थापना गरी संविधानसभाबाट संविधान निर्माण भईसकेको अवस्था छ । यो सबै प्रक्रियामा नेपाली कांग्रेसको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ । अहिले संघीय लोकतान्त्रिक संविधान हामीले प्राप्त गरेका छौं । त्यसको आधारबाट तीन चरणको निर्वाचन सम्पन्न भएको छ । २०७२ सालमा निर्माण भएको संविधान विपरितका कामहरू भएपछि, असंवैधानिक कामहरू भएपछि, लोकतन्त्र र संघीयतालाई कमजोर गर्ने कामहरू भएपछि र जनताको अहितका कामहरू भएपछि नेपाली कांग्रेसले व्यवस्थापिका संसददेखि सडकसम्म आवाज उठाउने गरेको छ ।

प्रस्तावित प्रधानन्यायधीश दीपकराज जोशीका नाम संवैधानिक परिषदबाट सिफारिस भएर आएको थियो । त्यसपछि संसदीय सुनवाई समितिले जुन कारणालाई उनको नाम अस्वीकृत गरेको छ त्यसको कारणहरू बारे पूर्ण पुष्टि हुन सकेको छैन । शैक्षिक प्रमाणपत्रहरूको बारेमा, विगतमा गरिएका कामहरूको बारेमा र अन्य २/४ वटा कारणहरू देखाईएको छ र ती कारणहरू शकाको भरमा मात्र गरिएका हुन भन्ने पुष्टि भएको छैन । नेपालको इतिहासमा पहिलेपटक यस्तो भएको छ जसलाई सुनवाई समितिले नाम अस्वीकृत गरेको छ । त्यसकारणले गर्दा लोकतान्त्रिक

व्यवस्थामा सत्तापक्षले प्रतिपक्षलाई पूर्ण रूपमा बेवास्ता गरेर अगाडि बढ्यो भन्नो भने त्यहाँ निरकुंशताको गन्ध आउँछ । प्रधानन्यायधीशको विषयमा व्यापक छलफल होस् भनेर नेपाली कांग्रेसले भन्दै आएको थियो । दुईतिहाई बहुमत छ भन्दैमा जे मन लाग्छ त्यही गर्ने मनसाय सरकारमा देखियो । त्यसको विरोध नेपाली कांग्रेसले गरिएहने छ ।

न्यायपरिषदबाट सिफारिस भएर श्रीमानको नाम आएको थियो । त्यसमा विभिन्न छलफलहरू भयो । जे-जे विषय उठाएर विरोध गरियो, त्यसको यथोष्ट आधारहरू भेटिएन र बहुमतको आधारमा अयोग्य घोषित गर्नु राम्रो होइन । यहाँ सरकारको दोहोरो चरित्र देखिएको छ । संवैधानिक परिषदमा प्रधानमन्त्री कै अध्यक्षतामा बैठक हुन्छ, त्यहाँबाट सिफारिस भयो तर सुनवाई समितिमा सत्तारूढ पार्टीकै सांसदहरूले फेरि अस्कीकृत गरिए । त्यसबाट सरकारमाथि गम्भीर प्रश्न उठेको छ र स्वतन्त्र न्यायपालिकामाथि कार्यपालिकाको पूर्ण हस्तक्षेप भएका देखिन्छ । यो विषयले न्यायलयमाथि प्रहार भएको कांग्रेसको बुझाइ रहेको छ ।

लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्थामा सत्तापक्ष र प्रतिपक्ष रहेका हुन्छन र सत्तापक्षले प्रतिपक्षलाई पनि विश्वासमा लिएर अगाडि बढ्युपर्ने हुन्छ । एक दिन पनि नपर्नेहरू, त्यस्तो यथोष्ट कारणहरू पनि पत्ता नलगाई, देखाईएका कारणहरू पनि पुष्टि नगरेर अस्कीकृत गर्नु सरकारमा रहेको दुई तिहाईको दम्भ नै हो ।

प्रधानमन्त्रीले अहिले देशको एउटा अभिभावकको जिम्मेवारी पाइराञ्जुभएको

छ । उहाँ संवैधानिक परिषदको अध्यक्षमा पनि हुनुहुन्छ र उहाँकै अध्यक्षतामा भएको बैठकले सिफारिस गरेको व्यक्तिलाई उहाँकै प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष निगरानीमा उहाँकै पार्टीका सांसदहरूले अस्कीकृत गरेका छन् । यस्तो दोहोरो चरित्रका जिम्मेवारी प्रधानमन्त्रीले लिनैपर्छ । यसरी घटनाक्रम आउँदा न्यायलय कमजोर हुन्छ । न्यायलय कमजोर भएपछि देशमा अराजकता हुन्छ । संस्कृत विश्वविद्यालयका उपकुलपति कुलप्रसाद कोइराला जस्तो व्यक्तिलाई विमानस्थलबाट बिना कारण पक्राउ गर्नु, संविधानमै व्यवस्था छ कि सभामुख र उपसभामुख फरक लिङ्गको हुनुपर्छ र दलको आधारमा पनि फरक हुनुपर्छ भन्ने तर दुई नम्बर प्रदेश बाहेक अन्य सबै प्रदेशमा एउटै पार्टीको सभामुख र उपसभामुख रहेको छन् । प्रधानमन्त्री ओलीको बोलीहरू सार्वजनिक रूपमा अभिव्यक्त भइरहेको छन्, त्यो आफ्नो पदीय मर्यादाभन्दा बाहिर गएर बोलिरहनुभएको जस्तो लाग्छ । सरकारका क्रियाकलापबाट सरकार अधिनायकवाद तर्फ जान लागेको जस्तो हामीलाई लाग्ने गरेको छ ।

यो अभियान धेरै राम्रो हो र हुनु पर्छ । सरकार निर्माण भएको ६ महिनामा प्रवेश गरिसकेको छ तर यो अभियान नारामा मात्र सीमित भईरहेको छ । सरकारमा भएका मन्त्रीहरूले कुरा मात्र तूल तूल गर्ने तर काम नगर्न परिपाटी बनिरहेको छ । सपना बाँडने काम मात्र यो सरकारले गरिरहेको मैले महसुस गरेको छु । सरकारको यस्तो व्यवहारबाट संघीयता र लोकतन्त्र बलियो हुन सबैदैन ।

नेपाली कांग्रेस यो सरकारको जन्मजात विरोधी त होइन जो हरेक कुरामा विरोध गरिरहन्छ । तर एउटा सत्तापक्ष र आर्को प्रतिपक्ष भएपछि दुवैको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ । सरकारबाट गलत कामहरू भइरहेको छ, संविधान विपरितका कामहरू भइरहेको छ भने, निश्चित रूपमा कांग्रेसले त्यसको प्रतिरोध गर्छ र गर्दै पनि आएको छ । प्रतिपक्षको भूमिका भनेको लोकतन्त्रको रक्षा गर्नु, जनताका

र संविधानको पक्षमा कुरा उठाउनु हो । नेपाली कांग्रेस प्रतिपक्षमा भसेर आफ्नो धर्म निर्वाह गरिरहेको छ ।

सरकारले विगतको समयमा भएका राम्रा कामलाई निरन्तरता दिँदै अगाडि बढ्नु पर्ने हुन्छ तर त्यसो गरेको पाइँदैन । यसभन्दा अधिल्ला सरकारले गरेको नियुक्तिहरू पनि यो सरकारले निलम्बन गरेको छ । तर, सम्मानित अदालतबाट कहीको पुनर्बहाली भएको छ । संस्कृत विश्वविद्यालयका उपकुलपति कुलप्रसाद कोइराला जस्तो व्यक्तिलाई विमानस्थलबाट बिना कारण पक्राउ गर्नु, संविधानमै व्यवस्था छ कि सभामुख र उपसभामुख फरक लिङ्गको हुनुपर्छ र दलको आधारमा पनि फरक हुनुपर्छ भन्ने तर दुई नम्बर प्रदेश बाहेक अन्य सबै प्रदेशमा एउटै पार्टीको सभामुख र उपसभामुख रहेको छन् ।

जनताले दिएको मतलाई हामीले स्वीकार गरेको छौं । लोकतान्त्रिक परिषाटी, लोकतान्त्रिक व्यक्तिले मतलाई संधै स्वीकार गर्नुपर्छ । नेकपा एमाले र माओवादी एक ठाउँमा आएको हुनाले कम्युनिष्ट पार्टीको विजयी भएको हो । यो सबैलाई थाहै छ, नेपाली कांग्रेस एक प्रजातान्त्रिक पार्टी हो र एकलै चुनावमा जाँदा पनि जुन मत प्राप्त गरेको छ, त्यसमा हामी सन्तुष्ट छौं ।

नेपाली कांग्रेस

र तराई/मधेशका कार्यकर्ता एकअर्काका पुरक हुन् । हिमाल पहाड र तराई/मधेश तीने क्षेत्रको प्रतिनिधित्व नेपाली कांग्रेसले स्थापनाकालदेखि नै गर्दै आएको छ । हिमालमा बस्नेहरूले पनि नेपाली कांग्रेसको आदर्श तथा सिद्धान्तलाई बलिदानी दिएका छन् । पहाड र तराईका जनताले पनि नेपाली कांग्रेसलाई धेरै अप्यायारो अवस्थामा सहयोग गरेका छन् । १/२ वटा निर्वाचनमा पछाडि पर्दैमा तराई/मधेशका जनताले नेपाली कांग्रेसलाई धेरै अप्यायारो अवस्थामा सहयोग गरेका छन् । सम्भवाले नेपाली कांग्रेसलाई धेरै अप्यायारो अवस्थामा सहयोग गरेका छन् । अहिले पनि मधेशमा नेपाली कांग्रेसलाई संधीय समाजवादी फोरम र राष्ट्रिय जनता पार्टी नेपाललाई जनताले मत दिएका हुन । तर मधेशी जनतालाई थाहा छ यी दुवै पार्टीले प्रतिबद्धता अनुस्पृष्टको काम गरिरहेको छैन । संविधान संशोधन, भाषा, नागरिकता र सिमाकनका मुद्दाहरू पनि जस्ताको त्यर्तै रहेका छन् । त्यसकारण मधेशको नाममा राजनीतिक गछौ भन्ने दलहरूले मधेशको मुद्दालाई सत्तामा पुग्ने सिँडीको रूपमा प्रयोग गरे । यो विषयलाई मधेशका जनताले राम्रो सँग बुझेका छन् । र, फेरि अर्कोचोटि नेपाली कांग्रेस पार्टीलाई नै आर्शीवाद दिने मनसायमा पुगिसकेको छन् ।

(मधेश दर्पण फिचर सेवा)

“सुरक्षित भविष्यका लागि सञ्चय कोष”

सञ्चयकर्ताको सञ्चुष्टि प्रति दृढ संकल्प सहित कोषले प्रदान गर्ने सेवा र सुविधालाई प्रभावकारी बनाउने प्रण गर्दछौ ।

१. कोषबाट सञ्चयकर्तालाई उपलब्ध सेवाहरु :

- (क) सञ्चय कोष रकमा व्याज प्रदान : हालको व्याजदर ८.२५ प्रतिशत, २०७५ श्रावण १ गते देखि ।
- (ख) मुनाफा : ०.७५ प्रतिशत (आर्थिक वर्ष २०७३/७४ को सञ्चयकोष शुरू मौज्दातमा प्रदान गरी सञ्चय कोष, विद्युतप्राधिकरण, विद्युतउत्पादन कम्पनीहरूबाट प्रवद्धित बेतन कर्ताली सञ्चयकर्ता हाईड्रोपावर कम्पनी लिमिटेडमा सञ्चयकर्ताको ४० प्रतिशत शेयर लगानी गर्ने उद्देश्यले छुट्टै राखिएको ।
- (ग) सापाटी सुधियाहरु :
- विशेष सापाटी : कोषकट्टी खातामा जम्मा भएको रकमको ८० प्रतिशत सम्म, व्याज ९.५० प्रतिशत ।
- घर सापाटी : घर निर्माण गर्न वा घर खरिद गर्न घर जग्गाको धितमा अधिकतम १५ वर्षको तलब वा बढीमा रु.१ करोड सम्म, व्याज ९.७५ प्रतिशत । (२०७५ श्रावण १ गते देखि स्वीकृत हुने रु.४० लाख रुपैया भन्दा माथिको घर सापाटीमा लिने व्याजदर १०.२५ प्रतिशत कायम गरिएको छ)
- शैक्षिक श्राप्ति : घर जग्गाको धितमा सञ्चयकर्ता वा निजको श्रीमान्/श्रीमती/छोरा/छोरीको उच्चशिक्षा अध्ययन गर्न स्वदेशका लागि अधिकतम रु.१ लाख, विदेशका लागि अधिकतमरु.२० लाख सम्म र एम.बी.बी.एस./एम.डी.को लागि रु.२५ लाख सम्म, व्याज ९.७५ प्रतिशत ।
- सञ्चयकर्ता सरल वक्रकर्ता : घर जग्गाको धितमा न्यूनतम रु.५ लाख र अध

संघीयता कार्यान्वयनमा अनुदारता

भरतमोहन अधिकारी

संविधानले संघीयतामा तीन तहको सरकार रहने व्यवस्था गरेको छ। तीनवटै तहको काम, कर्तव्य र अधिकार तथा साक्षा सूचीसम्बन्धी अधिकार संविधानले व्यवस्थित गरेको छ। तर, संघीयता कार्यान्वयन गर्ने प्रारम्भिक अवस्थामै अहिले समस्या देखिएको छ। अहिल्यै समस्या खडा हुनु चिन्ताको विषय हो। प्रदेशहरूले कानुन, कर्मचारी अभाव, पर्याप्त बजेट प्राप्त नभएको राजस्व संकलनका अधिकार स्पष्ट नभएका जस्ता थुप्रै विषयमा गुनासो गरिरहेका छन्। तीनवटै तहका सरकारबीच प्रभावकारी समन्वय हुन सकेको छैन। प्रदेशले बजेट बनाए पनि कार्यान्वयन गर्न सकेको छैन। शान्ति-सुरक्षाको प्रश्न उठिरहेको छ। सिडिओ र प्रहरी केन्द्र सरकारमातहत परिचालित हुन्छ। एक नम्बरका मुख्यमन्त्रीले त आफूमातहतका मुख्यसचिव सरकारको जनकारी पनि मिडियामार्फत पाएँ भन्दै गुनासो गरेको तथ्य बाहिर आयो। डेढ सातअधि पोखरा भेलामार्फत मुख्यमन्त्रीहरूले औपचारिक रूपमै यस्तै गुनासा र माग उठाउने निर्णय गरेलगतै प्रधानमन्त्रीले त्यसैलाई कारण जनाएर २४ भदौका लागि डाकिएको प्रदेश समन्वय परिषद्को

नबनाउने, अर्कातिर संविधानविपरीत कार्यदलमार्फत प्रदेश र स्थानीय तहलाई निर्देशित गर्ने कुराले सरकारहरूबीच नै असभदारी बढेभन्ने पक्षलाई हेका राखिएन। यस्ता कुराले करै संघीयता असफल हुन लागेको या असफल बनाउन खोजिएको त छैन भन्ने आशाका खडा हुनु स्वाभाविक छ।

इमानदारीपूर्वक भन्नुपर्दा पक्षिकार आफै संघीयताको पक्षमा थिएन। हामीले अन्तरिम संविधान बनाउंदा प्रमुख तीन दल काग्रेस, एमाले र माओवादीबीच संघीयताको समझदारी बन्न्यो। तीनवटै दल, त्यसमा पनि काग्रेस र एमालेभित्र त संघीयतामा जानुपूर्व तूलो बहस हुनुपर्छ भन्ने आवाज नजरेको पनि होइन। तर, अहिले संघीयता संविधानको महत्वपूर्ण अंग भइसकेको समयमा अतीतलाई रमण गर्नु वाञ्छनीय हुन्न। तीनवटै तहमा जनप्रतिनिधि त्रुमिएर सरकार पनि बनिसकेको छ। वास्तवमा संघीयता जीवनको अंग भइसकेकाले अब 'ब्याक' हुन खोज्ने, कार्यान्वयनमा अलमल गर्ने हो भने यसले देशलाई नै दुर्घटनामा पुन्याउनेछ। त्यसैले संघीयतालाई सफल बनाउनु कम्युनिस्ट नेतृत्वको सरकारको मात्र होइन, हामी सबैको कर्तव्य हो। त्यस्तै, प्रदेश सरकारलाई विकासको मात्र

हामी संघीयता कार्यान्वयनको प्रारम्भिक चरणमा छैन। दुर्झवटा

त्यस्तै, प्रधानमन्त्रीको अध्यक्षतामा सातवटै प्रदेशका मुख्यमन्त्री, विपक्षी दलका नेता र केही पूर्वप्रधानमन्त्रीसमेत राखेर राजनीतिक कमिटी बनाउनुपर्छ। संघीयता कार्यान्वयन गर्नु विपक्षी दलको पनि जिम्मेवारी हो, त्यसैले उसलाई पनि यो अभियानमा सामेल गर्नुपर्छ। ०४९ को संविधानमा शासन पद्धतिको एउटा महत्वपूर्ण अंग भएकाले संवैधानिक परिषद्मा विपक्षी दलका नेता पनि रहने व्यवस्था गरिएको थियो। यसले कानुनी, संवैधानिक, राजनीतिक समस्या समाधान गर्दै यावत समस्या समाधानमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छ।

त्यस्तै, तेस्रो, नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा) ले संघीयता कार्यान्वयनका लागि एउटा छुटै उचाइ भएका नेताहरूलाई उच्चस्तरीय कमिटीजस्तो विभाग नै बनाएर जिम्मेवारी दिनुपर्छ। त्यस विभागमा पार्टीका महत्वपूर्ण उचाइ भएका नेताहरूलाई नेतृत्व दिएर सिंगे पार्टीलाई परिचालित गर्न सक्नुपर्छ।

चौथो, स्थानीय तह, घरदैलोको सरकारलाई भरपूर बजेट उपलब्ध गराएर तीव्र विकास निर्माणका काममा परिचालन गर्नुपर्छ। त्यसले संघीयता, गणतन्त्रलाई सुदूर गर्छ, कम्युनिस्ट पार्टीलाई बलियो बनाउँछ। त्यस्तै, प्रदेश सरकारलाई विकासको मात्र

पार्टी अध्यक्ष
प्रधानमन्त्री, स्थायी
कमिटी सदस्य
मुख्यमन्त्री, जिल्ला
कमिटी सदस्य गाउँ
र नगरको प्रमुख
भएको समयमा पनि
आपसमा केगडा जने
कि मिलेर काल जने
? प्रधानमन्त्रीले
अभिभावकीय भूमिका
खेलेर असन्तुष्टि सम्बो
धन जनै कि असन्तुष्टि
पोख्दै हिँड्ने ?

होइन, कर्मचारी परिचालनको पनि जिम्मेवारी दिँदा केही फरक पर्दैन। यसरी अधिकार विन्यास गरेर जाँदा धेरै उपयुक्त हुन्छ। जनताको साथ नलिने, विकास निर्माणलाई दूरामी सोचका साथ अधि नबढाउने हो भने संघीयता खतरामा पर्न सक्छ। केन्द्र सरकार अभिभावक हो। केन्द्र सरकारले नै कलहको बिउ उमार्न होइन, तल्ला सरकारलाई समन्वय गर्ने, सम्फाउने, बुझाउने, आवश्यक र यथोचित प्रबन्ध मिलाइदिने काम गर्ने हो। पार्टी अध्यक्ष प्रधानमन्त्री, स्थायी कमिटी सदस्य मुख्यमन्त्री, जिल्ला कमिटी सदस्य गाउँ र नगरको प्रमुख भएको काम गर्ने ? प्रधानमन्त्रीले अभिभावकीय भूमिका खेलेर असन्तुष्टि सम्बोधन गर्ने कि असन्तुष्टि पोख्दै हिँड्ने ?

संघीयताको सफल कार्यान्वयनका लागि अहिले चारवटा मुख्य कामगांधान केन्द्रित गर्नुपर्छ। पहिले संविधानको व्यवस्थाअनुसार वित्तीय आयोग गठन हुनुपर्छ। संघीयतामा केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहको समन्वयमा संघीयता कार्यान्वयन गर्ने सुन्दर व्यवस्था छ। दोस्रो, प्रदेश समन्वय परिषद, सक्रिय बनाउन सक्नुपर्न भएकाले प्रदेश समन्वय परिवर्तनको अनुभूतिका लागि कुशल नेतृत्व र धैर्यको खाँचो पर्छ।

संघीयता कार्यान्वयनका लागि सरकार जिम्मेवार ढंगले अधि बढिरहेको छैन। संविधानले संघीयता कार्यान्वयनका लागि वित्तीय आयोगको व्यवस्था गरेको छ तर अहिलेसम्म यसको गठनमा किन ठिलाइ भइरहेको छ ? आयोग समयमै बन्न सकेको भए तीनवटै तहको राजस्व बैंडफॉटसँगै बित्तीय सन्तुलनको प्रश्न पनि हल हुँदै जाने स्थिति बन्ध्यो। संविधानका विवाद र तीनवटा तहबीचको समन्वयबाट छलफल गर्न प्रधानमन्त्रीले प्रदेश समन्वय परिषद, सक्रिय बनाउन सक्नुपर्न, बोलाइएको बैठक पनि

स्थगित गर्नुपर्ने। एकातिर आयोग

बैठक नै स्थगित गरेको घटनाक्रमले संघीयता कार्यान्वयनमा देखिएको समस्याको तस्विर अफ प्रस्त रूपमा बाहिर आएको छ।

अर्कातर्फ, गाउँपालिका, नगरपालिका र प्रदेशले कर उचाएर सुख-सुविधा र बिलसिताका लागि नयाँ-नयाँ गाडी र मोटरसाइकल किन्ने होडबाजी चलेको तर सेवा प्रवाह छिटो-छिरितो हुन नसकेको जनगुनासो व्याप्त छ। पक्षिकारले संघीयता कार्यान्वयनमा धेरै जटिलता र नयाँ समस्या देखापर्न सम्भावना देखेकाले समयमै चनाखो हुनुपर्न बारम्बार दोहोङ्याउँदै आएकै हो। अहिले हामी सक्रमणकालीन अवस्थामै छैन। अर्थात् संघीयतासहितको संविधान त बनायाँ, तर कार्यान्वयनको सिलिसिलामा थुप्रै कानुन बन्ने क्रम चलिरहेको छ। यस्तो परिवेशमा नयाँ कार्यान्वयन गर्नुपर्न भएकाले परिवर्तनको अनुभूतिका लागि कुशल नेतृत्व र धैर्यको खाँचो पर्छ।

संघीयता कार्यान्वयनका लागि सरकार जिम्मेवार ढंगले अधि बढिरहेको छैन। संविधानले संघीयता कार्यान्वयनका लागि वित्तीय आयोगको व्यवस्था गरेको छ तर अहिलेसम्म यसको गठनमा किन ठिलाइ भइरहेको छ ? आयोग समयमै बन्न सकेको भए तीनवटै तहको राजस्व बैंडफॉटसँगै बित्तीय सन्तुलनको प्रश्न पनि हल हुँदै जाने स्थिति बन्ध्यो। संविधानका विवाद र तीनवटा तहबीचको समन्वयबाट छलफल गर्न प्रधानमन्त्रीले प्रदेश समन्वय परिषद, सक्रिय बनाउन सक्नुपर्न, बोलाइएको बैठक पनि

स्थगित गर्नुपर्ने। एकातिर आयोग

(नयाँ पत्रिकाबाट)

खेलफूढ़

टि-२० विश्वकप छनोटका लागि प्रारम्भिक टोलीको घोषणा

मलेसियामा हुने आइसिसी टि-२० विश्वकप क्रिकेटको एसिया उपक्षेत्रीय छनोटका लागि नेपाली क्रिकेट टिमको प्रारम्भिक घोषणा गरिएको छ।

आइसिसीका प्रतिनिधि अनिमूल इस्लाम र प्रशिक्षक जगत टमाटा र कप्तान पारस खड्का सम्मिलित छनोट समितिले १८ सदस्यीय नेपाली टोली छनोट गरेको हो। पारस खड्काको कपानी घोषित टोलमा उपक्षेत्रीय ज्ञानेन्द्र मल्लले पाएका छन्। यस्तै, टोलीका अन्य सदस्यमा लितिनारायण राजवर्णी, आरिफ सेख, प्रदीप ऐरी, सागर पुन, सन्दीप लमिछाने, सोमपाल कामी र सुनिल धमला छन्।

नेदरल्यान्ड्सविरुद्धको पहिलो एकदिवसीय अन्तर्राष्ट्रिय सिरिजका क्रममा घाइटे भएका शरद भेषवाकरले नेपाली टोलीमा पुनरागमन गरेका छन्। यस्तै, दीपेन्द्र श्रेष्ठ र साहब आलमले पनि राष्ट्रिय टोलीमा स्थान बनाएका छन्। टोलीका अन्य सदस्यमा लितिनारायण राजवर्णी, आरिफ सेख, प्रदीप ऐरी, सागर पुन, सन्दीप लमिछाने, सोमपाल कामी र सुनिल धमला छन्।

एसिया उपक्षेत्रीय छनोटको समूह बीको खेल मलेसियामा असोज १७ देखि २६ गतेसम्म हुने छ। नेपालले पहिलो खेल असोज १७ गते म्यानमारसँग खेल्दै भने २० गते दोस्रो खेलमा आयोजक मलेसियासँग प्रतिस्र्द्धा गर्ने छ। यस्तै २१ गते थाइल्यान्डसँग खेल्दै भने २४ गते चीन र २६ गते लिङको अन्त्म खेलमा सिंगापुरको सामना गर्ने छ। सबाट उत्कृष्ट २ टिमले टि-२० विश्वकपको ग्लोबल छनोट खेल्दै छन्। एसिया ए उपक्षेत्र (पश्चिमी)ब

टंगीन खबर

सोविताको वरांगना आउँदै

अभिनेत्री सोविता सिंखडा अब उपन्यासकारका रूपमा प्रस्तुत हुने भएकी छिन् । भण्डे एक दर्जन फिल्म तथा दुई दर्जन म्युजिक भिडियोमा अभिनय गरेकी सोविताको उपन्यास 'वरांगना' पाठकमाफ आउन लागेको हो ।

बुलबुल पलिकेसनले बजारमा ल्याउन लागेको उपन्यासमा सोविताले आफू जन्मे/हुक्को धादिङको सेरोफेरो, कथित उपल्लो र तल्लो जातिबीचको विभेद, प्रेम, राजनीति, सामाजिक कुरीतिजस्ता विषयवस्तु समेटेको बताएकी छिन् । दर्शनशास्त्रमा स्नातकोत्तर गरेकी उनले उपन्यास लेखनमा तीन वर्ष लागेको बताइन् । उपन्यासलाई साहित्यका पाठकले मन पराउनेमा उनी विश्वस्त छिन् । सोविताको उपन्यासको कभर फेसबुकमार्फत केही महिनाअधि सार्वजनिक भएको थियो । असोज ५ गते भूकृष्णमाडपरिषिथ नेपाल पर्यटन बोर्डको हलमा वरांगना विमोचन गरिने प्रकाशन गृहद्वारा जारी विज्ञप्तिमा उल्लेख छ ।

ठंगा चेटको ढल्की ढल्की

चड्गा चेट फिल्ममा समावेश ढल्की ढल्की बालको गीत सार्वजनीक गरिएको छ । माधव वागल्ले दीपेन्द्र के खनालको निर्देशनमा निर्माण गरेको फिल्म १६ कार्तिकमा प्रदर्शन हुदै ।

भण्डे एक महिनाअधि सार्वजनीक फिल्मको गोजीमा दाम छैन बालको पहिलो गीत अहिले चर्चामा छ । सो गीतले युट्युबमा ४७ लाख भयु पाइसको छ । सोमबार ल्याइएको ढल्की ढल्की गीतमा प्रियका कार्की, आयुष्मान देशराज जोशी, सन्दिप क्षेत्री, रविन्द्र भालागायतका कलाकारलाई प्रस्तुत गरिएको छ । अल्मोडा राना उप्रेतीले गाएको गीतको शब्द र संगीत राजेन्द्र भट्टको हो । गीतको कोरियोग्राफी प्रविण सिंहले गरेका हुन् ।

कमेडी जनराको फिल्म दर्शकले मन पराउने बिश्वास निर्माता वागल्को छ । फिल्म निर्माणमा उनलाई शर्नीला पाण्डेले साथ दिएकी छिन् । फिल्ममा प्रियका, आयुष्मान, सन्दिप, रविन्द्रका साथमा सुरक्षा पन्त, अपर्ण थापा, परमीता राणालगायतले अभिनय गरेका छन् ।

साहित्यकार पलिखेको निधन

धरानका चर्चित साहित्यकार बद्री पलिखेको ६६ वर्षको उमेरमा निधन भएको छ । धरान ९, पुतलीलाइन निवासी पलिखेको मंगलबार निधन भएको उनको पारिवारले जनाएको छ । पालिखेको जन्म ००९ साल जेठ ११ गते भएको हो । पलिख उच्च माविमा लामो समय पढाएका पलिखेको केही समयदेखि विभिन्न रोगबाट पीडित थिए । सबै विधामा कलम चलाएका पलिखेको प्रकाशित पुस्तकमध्ये आधाजसो कविता र मुक्तकका छन् । स्वर्गीय पलिखेका कालचक्र मुक्तकसंग्रह, मौन अनुहार कवितासंग्रह, सुनसरीका प्रतिभाहरूको खोजलगायत पुस्तक प्रकाशित छन् ।

सितुको मजस्तै तिमी पनि

करिब दुई दशकदेखि नेपाली संगीतमा लागिरहेकी गायिका सितु खरेलको सांगीतिक एल्बम 'मजस्तै तिमी पनि' सार्वजनिक भएको छ । बुधबार काठमाडौंमा एक कार्यक्रमका बीच एल्बम सार्वजनिक भएको हो । सञ्चारकर्मी सुमन खरेलले एल्बम विमोचन गरेका हुन् ।

एल्बममा 'तिम्रो त्यो वचन', 'केही गीत छन्', 'जिन्दगीलाई धेरै', 'कहिले आगोजस्तो', 'दुख्छ मेरो मन पनि' र 'मजस्तै तिमी पनि' गीत समावेश छन् । सबै गीतकार डा. दुबसु क्षेत्रीले लेखेका हुन् । गीतमा संगीत सचिन सिंह,

यसअघि 'स्मारिका', 'सिम्प्रिक', 'परी', 'निर्माण' सितु, 'बताससँगै' एल्बम ल्याइसेन्सकी सितु खरेलको यो साताँ एल्बम हो । कार्यक्रममा वरिष्ठ गीतकार किरण खरेल, संगीतकार महेश खड्का, गीतकार शंकर कोइरालालगायतको उपस्थिति थियो । गायिका सितुले कार्यक्रममा दुई गीत गाएकी थिएन् ।

इमेज अवार्डको मनोनयन सार्वजनिक

यस वर्षको इमेज लाइफटाइम एचिभमेन्ट अवार्ड वरिष्ठ संगीतकार प्रकाश युरुडलाई प्रदान गरिने भएको छ । सोमबार इमेज अवार्डको मनोनयन सार्वजनिक कार्यक्रममा उक्त कुरा जानकारी गराइएको हो ।

विगत दुई दशकदेखि प्रदान गरिए आएको इमेज अवार्डको २०४५ संस्करण असोज २० गते सोल्टी होटेलमा सम्पन्न हुनेछ । 'पर्सनलिटी अफ द इयर' भने विद्युत प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान विसिडलाई प्रदान गरिने आयोजकले जनाएको छ ।

०७४ असार १ गतेदेखि ०७५ जेठ मसान्तासम्म सार्वजनिक भएर दर्ता भएका नेपाली गीत र म्युजिक भिडियोका विभिन्न १७ विधामा अवार्ड प्रदान गरिनेछ । हरेक विधातर्फ उत्कृष्ट पाँच मनोनयन सार्वजनिक गरिएको छ ।

सोल्टी क्राउन प्लाजामा आयोजित कार्यक्रममा बोल्डै इमेज च्यानलका अध्यक्ष तथा प्रबन्ध निर्देशक आरके मानन्धरले नेपाली संगीत र संगीतकर्मीको मिहिनेतलाई बीसाँ वर्षदेखि सम्मान गर्दै आएको बताए ।

यसपटक इमेज अवार्डमा सर्वोत्कृष्ट पुरुष गायनतर्फ शिव परियार, हेमन्त शर्मा, कर्मा याल्जे बोमजन, सत्यराज आचार्य र अजर जंगम मनोनयनमा परेका छन् । गायिकातर्फ बानिका प्रधान, निखिता थापा, प्रविश अधिकारी, निशा देशराज र दुर्गा परियार छन् ।

त्यसै, उत्कृष्ट पप गायनमा दीपक बज्राचार्य, उल्सन श्रेष्ठ, पुष्पन प्रधान, सुगम पोखरेल र कमल खत्री रहेका छन् भने महिलामा आकांक्षा बस्याल, श्रेया सोताल, निकिता थापा, टीका प्रसाई र प्रमिला राई रहेका छन् । त्यसै, उत्कृष्ट गीतकारमा रमेश बिजी, आनन्द अधिकारी, राखी गौचन, एमडी फिराक र नारायण गौतम मनोनयनमा परेका छन् । उत्कृष्ट संगीतकारमा हरि लम्साल, सागर राज, सुरेश अधिकारी, कमल खत्री र किरण केंडल मनोनयनमा परेका छन् ।

अन्य विधातर्फ सर्वोत्कृष्ट युगल गायन, सर्वोत्कृष्ट नवकलाकार, सर्वोत्कृष्ट गीत, दोहोरी गीतलगायत विभिन्न १७ विधामो मनोनयन सार्वजनिक गरिएको हो । 'टुबोर्ग' पलिक च्याइस अवार्डका लागि भने श्रोताले भोट गर्नुपर्नेछ । यो अवार्डका लागि 'माया लुकी-लुकी', 'पर्ख-पर्ख मायालु', 'तिमी रोएको पल', 'चरी चहू परी', र 'मन मग्न' मनोनयनमा परेका छन् । यस अवार्डको प्रायोजन दुबोर्ग बियरले गरेको छ ।

जाड्मु मिस मंगोल

संख्यासभाकी जाड्मु शेर्पा मिस मंगोल नेपाल २०१८ बनेकी छिन् । गोर्खाकी प्रीति गुरुङ फर्स्ट रनरअप र सोल्खुम्बुकी पुनम शेर्पा सेकेन्ड रनरअप घोषित भए ।

मिस लिडरसिपसहित शीर्ष उपाधि चुमेकी जाड्मु, फर्स्ट रनरअप ग्रीष्मी र सेकेन्ड रनरअप पुनमले थाइल्यान्डका लागि पाँचदिने प्याकेज दुरको अवसर पाएका छन् । गीतकार डा. दुबसु क्षेत्रीले लेखेका हुन् । गीतमा संगीत सचिन सिंह,

एल्बममा 'तिम्रो त्यो वचन', 'केही गीत छन्', 'जिन्दगीलाई धेरै', 'कहिले आगोजस्तो', 'दुख्छ मेरो मन पनि' र 'मजस्तै तिमी पनि' गीतकार डा. दुबसु क्षेत्रीले लेखेका हुन् । गीतमा संगीत सचिन सिंह,

ग्लोबल आइएमई बैंक र विराटनगरको हस्पिटलबीच सम्झौता

ग्लोबल आइएमई बैंक लिमिटेड र विराटनगरको न्युरो कार्डियो एन्ड मल्टी स्पेसियलिटी हस्पिटलबीच अस्पतालले प्रदान गर्ने विभिन्न सेवा तथा सुविधामा दिइने छुटसब्चनी सम्झौतामा हस्ताक्षर भएको छ । बैंकले अस्पतालसँग आफ्ना ग्राहकलाई स्वदेशमै गुणस्तरीय उपचारमा सहुलियत दिने उद्देश्यले दुईपक्षीय सम्झौता गरेको हो ।

सम्झौतामा न्युरो कार्डियो एन्ड मल्टी स्पेसियलिटी हस्पिटलका सञ्चालन निर्देशक राजेश भट्टराई र ग्लोबल आइएमई बैंक विराटनगरका शाखा प्रबन्धक शशिशेखर शर्माले हस्ताक्षर गरेका थिए । सम्झौतामा न्युरो कार्डियो एन्ड मल्टी स्पेसियलिटी हस्पिटलमा उपचार गराउँदा ग्लोबल आइएमई बैंकका कर्मचारी तथा ग्राहकका परिवार उपचारलाई अस्पतालले प्रदान गर्ने विभिन्न सेवामा १५ प्रतिशतसम्म छुट पाउने जनाइएको छ । ग्लोबल आइएमई बैंकले देशभरमा १ सय ३२ शाखा, १ सय ३७ एटिएम, ५ एक्सटेन्सन काउन्टर, १५ राजस्व संकलन काउन्टर, १ सय २ शाखाहरित बैंकिङ सेवा र देशबाहिर ३ प्रतिनिधि-सम्पर्क कार्यालयमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ ।

सिटी एक्स्प्रेसको 'लखपति एक्स्प्रेस' योजना

रेमिट्यान्स कम्पनी सिटी एक्स्प्रेसले दसँ, तिहार र छठलाई लक्षित गर्दै लखपति एक्स्प्रेस योजना ल्याएको छ । १० दिन चल्ने उक्त योजनामा विभिन्न पुरस्कार राखिएका छन् । यो उपहार योजनामा अन्तर्गत लक्षित ग्राहकलाई दैनिक २ सय रूपैयाँको मोबाइल टपप १२ जनाले जिल्ल सकेन्दून् । साप्ताहिक रूपमा तीनजना विजेताले १० हजार रूपैयाँ र हरेक महिना लक्षित ग्राहकलाई जनाएको छ ।

उपहार योजनाको अन

डाक्टर नै...

स्वास्थ्यसम्बन्धी काम गरेका थिए। हाल उनी राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण अन्तरगत रहेको भन्दै तकमा प्रदान गर्दा उनको कार्यालय राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण उल्लेख गरिएको छ। उनले पाएको तकमा अन्य सक्की डाक्टर हुरुजस्तै डा. धर्मदत्त बास्कोटा, डा. दिलिप शर्मा, डा. शुभेन्दु थापालगायतका दर्जनौले पाएका छन्। एउटा डाक्टर नै नभएको व्यक्तिले

डाक्टरको नाउँमा तकमा पाएपछि अन्य डाक्टर हुरुले त्यससको विरोध गर्न विभिन्न निकायलाई गुहार गरिरहेका छन्। त्यसै विषयलाई लिए नेपाल मेडिकल काउन्सिलले काउन्सिलको परीक्षामा पटक पटक फेल भएका व्यक्तिलाई कसरी र कसले डाक्टरको उपाधि दियो भन्दै विरोधसमेत जनाएको छ। डाक्टर नै नभएको व्यक्तिलाई डाक्टर भनि ठाडै उनको नाममा राष्ट्रले विभूषित गर्नुपर्ने भएपछि यस्ता कति नाम परेका होलान तकमा र बिभूषणमा।

गिनिपिक...

बताइसको छन्।

प्रधानमन्त्री ओलीले उक्त कुरा संविधान दिवसको अवसरमा काठमाडौंको टुडिखेलमा आयोजित कार्यक्रममा बताएका हुन्। संविधानमा कहिंकरै कमजोरी देखिए संशोधन हुन सक्छ भन्दै लोकतन्त्रका लागि भएको आन्दोलन टुङ्गिएको र अब आन्दोलनको आवश्यकता नभएको बताउँदै अब अधिकार प्राप्तीका लागि मुलुकलाई गिनिपिक बनाउने र अवाचित उद्देश्य बोकेका तत्वहरूको त्रिभारथल बनाउने कार्य स्वीकार्य नहुने उनले बताएका छन्। केन्द्र र प्रदेशको सम्बन्धलाई संविधानको अक्षर र भावनाअनुसार नै व्यवस्थित गर्ने प्रतिवद्धता समेत प्रधानमन्त्रीले जनाएका छन्। राष्ट्रले देखिएको सपनालाई राज्यका सबै निकायहरूले सहयोग गर्नुपर्ने भन्दै उनले भने संसद र न्यायलयले समेत सहयोग गर्ने सार्वजनिक

रूपमै आग्रह समेत गरेका छन्। सरकार, संसद र न्यायलयले निर्णय लिंदा लोकतन्त्रका महत्वपूर्ण कुरुहरूलाई भुल्न नहुनेमा उनले जोड देखिएका छन्।

सरकारले यस पटक देखि संविधान दिवसलाई राष्ट्रिय दिवसको रूपमा मनाएको हो। संविधान दिवसको उपलक्ष्यमा टुडिलेमा आयोजित कार्यक्रममा राष्ट्रपतिको समेत उपरिषित रहेको थियो। सो कार्यक्रममा विभिन्न समूहले विभिन्न प्रकारका सांस्कृतिक भाँकी प्रदर्शन गरेका थिए भने नेपाली सेनाले विभिन्न प्रकारका खेलहरू समेत प्रदर्शन गरेको थियो। एकातिर संविधान दिवस मनाईरहेको अवस्थामा राष्ट्रिय जनता पार्टीले भने विरोध गरेको थियो। प्रदेश नं. २ का राष्ट्रिय जनता पार्टीबाट मन्त्री बनेका व्यक्तिहरू संविधान दिवसको विरोध गर्दै सङ्कमा उत्रिएका थिए। त्यही संविधान अनुसार मन्त्री बनेकाहरूले संविधानको विरोध गर्नु अनौठो कार्य समेत हो।

आफ्ना कार्यकर्ताहरूलाई निर्देशन दिएको हो भने त्यो मुलुकके लागि दुर्भाग्यको विषय हो। के जनताले हत्या, हिसा, बलात्कार, अपहरण, महीगी र सुनकाण्डका विषयमा बोल्नु अपाराध हो? मुलुकमा ब्राट्याचारले चरम रूप लिएको छ दिनहुँ सरकारी कर्मचारीहरू घुसासहित पकाउ परिसकेको बेल त्यसका विरुद्ध जनताले बोल्नु अपाराध हो? ससदमा सासदहरूले सरकारले काम कारबाहीको आलोचना गर्नु अपाराध हो? यदि प्रधानमन्त्रीले सत्य बोल्नेहरूमाथि जाई लाग्नु फर्मान दिएको होइन भने अविलम्ब उनले संसदमा गएर आफ्ना कुरा प्रचल्यांग राख्नुपर्दछ। सार्वभौमसत्ता सम्पन्न जनतालाई ढाँचे अधिकार प्रधानमन्त्रीहित कसैलाई छैन। सार्वभौमसत्ता सम्पन्न भनिएको संसदलाई प्रधानमन्त्रीले लगायत ओली सरकारका मन्त्रीहरूले पटक पटक ढाँचीरहेका छन्। यी सबै तथ्यहरूले प्रष्ट हुन्छ प्रधानमन्त्री ओलीले निर्वाचनका बेला र त्यसअधि दिएको राष्ट्रवादको नाश सत्ता हत्याउने राजनीतिक दाऊपेच बाहेक अन्य केही होइन रहेछ। सत्ता प्राप्तिपछि ओलीले राष्ट्रवाद र जनताको हितमा एउटा पनि काम गर्न नसकेको र मुलुकमा शान्ति सुखाका बाली गरि कानुनी राज्यको अवधारणा अनुसार मुकुक सञ्चालन गर्न नसकेपछि अनेक प्रकारका हठकण्डा अपनाउन प्रधानमन्त्री सक्रिय भएको जस्तो देखिएको छ। त्यो स्वयम् ओली र मुलुकके लागि दुर्भाग्यको विषय हो।

यता...

सेनाको वरिपरि बसेर, पदार्थीन व्यक्ति र सुरक्षा निकायलाई भन्दै थिए- संघीयतामा गइयो, अब समृद्धि आउँछ। संविधान दिवसमा कुनै नेपालीले खुशी मनाएनन्। सरकारको निर्देशनमा जनताले तिरेको कर खर्च गरेर सरकारी कार्यालयहरूमा दीपावली भने गरिएको छ।

यता संविधान दिवस, मधेशमा कालो दिवस। संविधान दुर्घटनामा पन्यो, देश बिखण्डनमा जाने खतरा पनि बढ्यो।

सम्पादक...

जनसेवा श्री चतुर्थ श्रेणीबाट विभूषित हुनुभएको छ। सम्पादक चुडाल सेँगै पत्रकारहरू शिव गाउँले, तिर्थ कोइराला, शम्भु श्रेष्ठ, रघु मैनाली, गणेश पाण्डे लगायत १८ जना पत्रकारहरू विभिन्न पदकहरूबाट सम्मानित हुनुभएको छ।

प्रत्येक वर्ष संविधान दिवसको अवसरमा नेपाल सरकारले विभिन्न क्षेत्रमा क्रियाशिल रहेका विभिन्न व्यक्तिहरूलाई सम्मानित गर्न गरेको छ। संविधान दिवसको उपलक्ष्यमा पदक पाउने व्यक्तिहरूको नामावली सार्वजनिक गरेपनि सम्मानित हुने व्यक्तिहरूले आउँदो २०७६ साल बैशाख १ गते राष्ट्रपति भवनमा राष्ट्रपतिको हातबाट विभूषण पाउने भएका छन्। सो दिन राष्ट्रपति भवनमा विशेष समारोहका आयोजना गरि विभूषण वितरण गरिएको याक्रम रहेको छ। पदक पाउने सम्पूर्ण पत्रकार मित्रहरूलाई हार्दिक बधाई एवं शुभकामना।

स्वातित्व...

विरोधीहरूलाई गाली गर्ने र जुनसुकै कुरामा पनि प्रतिवद्धता जनाउने गरेका भएपनि आजसम्म उनले एउटा पनि प्रतिवद्धता पूरा नगरेका हुनाले नेकपाका नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई निकै सक्स परेको छ। प्रधानमन्त्री ओलीले कतिपय ताउँमा सरकारमाथि आक्रमण हुँदा समेत नेता तथा कार्यकर्ताहरूले तुप लागेर बसेका भन्दै ओलीले आक्रोश पोखे गरेका छन्। पार्टी भिरभित्र खोक्रो पार्न धमिरा प्रवृत्ति देखिएको समेत उनले उल्लेख गर्ने गरेका छन्। तत्कालिन नेकपाका नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई जुहारुल भनिन्थे तर यसबेला किन उनीहरू चुपचाप बसेर प्रधानमन्त्रीले भनेजस्तो अरिगालको गोला जस्तो बन्न सकेका छैनन्?

नेकपाका स्थायी समिति सदस्य धन्यस्याम भुसालका अनुसार त्यो प्रश्नको जवाफ खोज ओलीको कार्यशैली केलाउनुपर्ने हुँच अरिगालको जस्तो सामूहिकता खोज्नेले आफूपनि त्यही शैली अपनाउनुपर्ने बताउँदै अहिले पार्टीभित्र सामूहिकता हराएको छ के गरिएको कसैलाई थाहा हुँदैन भने अनि प्रधानमन्त्रीले गरेका कामको स्वामित्व कसरी लिन सकिन्छ भन्दै प्रधानमन्त्रीमाथि नै प्रश्न तेसाएका छन्। प्रधानमन्त्री ओली नेकपाका नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई एक अध्यक्ष समेत हुन्। दुई अध्यक्ष बसेर निर्णय गर्न अनि उनीहरूले गरेका निर्णयहरूका बारेमा कसैलाई जानकारी समेत नगराउने गरिएको दुखेसो नेकपाका नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई नै गर्न थालेका छन्। गत जेष्ठान तत्कालिन नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रीयी एकता भएपनि दुवैर्फका तला कांस्तोहरूलाई आवाहन दिवसको जारी भएको छ।

नेकपाका स्थायी समिति सदस्य धन्यस्याम भुसालका अनुसार त्यो प्रश्नको जवाफ खोज ओलीको कार्यशैली केलाउनुपर्ने हुँच अरिगालको जस्तो सामूहिकता खोज्नेले आफूपनि त्यही शैली अपनाउनुपर्ने बताउँदै अहिले पार्टीभित्र सामूहिकता हराएको छ के गरिएको कसैलाई थाहा हुँदैन भने अनि प्रधानमन्त्रीले गरेका कामको स्वामित्व कसरी लिन सकिन्छ भन्दै प्रधानमन्त्रीमाथि नै प्रश्न तेसाएका छन्। प्रधानमन्त्री ओली नेकपाका नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई एक अध्यक्ष समेत हुन्। दुई अध्यक्ष बसेर निर्णय गर्न अनि उनीहरूले गरेका निर्णयहरूका बारेमा कसैलाई जानकारी समेत नगराउने गरिएको दुखेसो नेकपाका नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई नै गर्न थालेका छन्। गत जेष्ठान तत्कालिन नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रीयी एकता भएपनि दुवैर्फका तला कांस्तोहरूलाई आवाहन दिवसको जारी भएको छ।

नेकपाका स्थायी समिति सदस्य धन्यस्याम भुसालका अनुसार त्यो प्रश्नको जवाफ खोज ओलीको कार्यशैली केलाउनुपर्ने हुँच अरिगालको जस्तो सामूहिकता खोज्नेले आफूपनि त्यही शैली अपनाउनुपर्ने बताउँदै अहिले पार्टीभित्र सामूहिकता हराएको छ के गरिएको कसैलाई थाहा हुँदैन भने अनि प्रधानमन्त्रीले गरेका कामको स्वामित्व अन्य नेता तथा कार्यकर्ताहरूलाई एक अध्यक्ष समेत हुन्। दुई अध्यक्ष बसेर निर्णय गर्न अनि उनीहरूले गरेका निर्णयहरूका बारेमा कसैलाई जानकारी राजनीतिक दाऊपेच बाहेक अन्य केही होइन रहेछ। सत्ता प्राप्तिपछि ओलीले राष्ट्रवाद र जनताको हितमा एउटा पनि काम गर्न नसकेको र मुलुकमा शान्ति सुखाका बाली गरि कानुनी राज्यको अवधारणा अनुसार मुकुक सञ्चालन गर्न नसकेपछि अनेक प्रकारका हठकण्डा अपनाउन प्रधानमन्त्री सक्रिय भएको जस्तो देखिएको छ। त्यो स्वयम् ओली र मुलुकके लागि दुर्भाग्यको विषय हो।

टोलीमाथि...

कमीटी गठन किन गरिएन? त्यो नै रहस्यको विषय बनेको छ। पछ